UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Tertia, an mulier sequatur arbitrium aui liberi, an patr[is] serui? Aui.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

Mulier.¶ Caſus. Si mulier doli capax votum iuramēto firmatū emiſerit itra ſpatiū.xxij.an.ſi patre tacēte votū adimplet, nō erit rea ſi ipſa cōpleuerit qđ iurauit.ſi aūt pr̄ cōtradixerit,nō erit obnoxia ſi non adimpleuerit qđ promiſit. Dicit tñ h.ꝙ poſt adultā etatē tenebiť adiplere: lz alij ↄ̄dicāt. Idem dicit de eo qui fecit ſimplex votum,et poſtea cōtraxit:q̄a mortua vxore tenetur adimplere. Et in ſimilibꝰ caſibus idem dicit.

eſt in poteſtate,non obligatur aliquo voto.ff.de polli.l.ij.ſed derogatum eſt ei.

f ¶ Pater. Soluitur aūt patria poteſtas adueniente adulta etate quo ad matrimoniū carnale ſiue ſpūale, et quo ad iuramentum.xx.q.ij.puella.xxij.q.iiij.tribus.

met incidere:ſi vult,nubat:tā tum in dño: ita vt electionem mariti parentibus deferat:ne appetentie procacioris exiſtimetur author ſi ipſa de nuptijs ſuis electionē ſibi vendicet. expetita eñ magis debet videri a viro,q̄ꝫ virum ipſa expetiſſe. Verecūdiā premittat anteq̄ꝫ nubat:quo ipſum cōiugiū plus cōmēdet verecūdia.

Item in libro Numerorum.

Mulier[a] ſi quippiam vouerit,et ſe cōſtrinxerit iuramēto que eſt in domo[b] patris ſui,τ in etate adhuc puellari:ſi cognouerit pater votuꝫ qđ pollicita eſt,et iuramētum quo obligauit[c] animā ſuam,τ tacuerit:non rea erit:ſed quicquid pollicita eſt et iurauit,opere[d] cōplebit. Si autem ſtatim[e] vt audierit contradixerit pater:τ vota τ iuramēta eius irrita erunt: nec obnoxia tenebitur ſponſioni:eo ꝙ contradixerit pater[f] eius.

Item Auguſtinus.

Merito hic queriť etiam de voto v̄ginitatis.mulieres enim etiam virgines in ſcriptura ſolent appellari:τ videtur etiam apl's de patre loqui cū dixit:Seruet virginem ſuā,et det nuptui virginē ſuā.

E cōtra in cōcilio Tole.iiij.

¶ Vidue et v̄gines ꝓprija voluntate ſibi maritos eligant.

Hoc ſanctum cōfirmat cōcilium vt vidue q uibus placuerit teneant caſtitatem.ꝙ ſi priuſq̄ꝫ profiteantur continentiam nubere elegerint,illis nubāt quos propria voluntate voluerint habere maritos. Similis conditio et de virginibus habeatur : nec extra voluntatem parentum[g] vel ſuā cogantur maritos accipere. Si quis vero propoſitum caſtitatis vidue[h] vel virginis impedierit:a ſācta communione et a liminibus eccleſie habeatur extraneus.

His authoritatibus premiſſis euidenter aſſeritur ꝙ quāuis aliqui non filioꝝ procreandorum,ſed incontinentie cauſa conueniant:tamen cōiuges appellantur.

¶ Queſtio.iij.

De tertia vero queſtione Pelagiꝰ definit ſcribēs defēſori Potentio.

¶ Arbitrio liberi aui nō originarij patris puellā nuptias ſequi oportet.

Patrem puelle eccleſie noſtre famuluꝫ,auum vero eius liberis ortum conſtat eſſe natalibus:et ideo aui

Merito.¶ Caſus. Probat Aug.in hoc ca.ꝙ in voto τ in matrimonio volūtas patris eſt attēdēda: et ꝙ virgines mulieres appellātur. Hic.i.premiſſa authoritate. Mulier ſeruet : ſcilꝫ patri. Sed in ſequēti ca. ꝓbat cōtrarium.

Canon pnialis

Hoc ſanctuꝫ.¶ Caſus. Vidua eligere debet arbitrio ſuo vtruꝫ velit cōtinere, vel nubere. Idē etiaꝫ ſtatuiť de virginibus. Si qs autem ꝓpoſitum caſtitatis vidue vel virginis voluerit impedire,excōicetur.

g ¶ Parentum. ẜm canones, licet filie preter voluntatem parentū nubere. Unde nec eſt parentū neceſſaria pr̄is voluntas quantū ad hoc quin teneat matrimoniuꝫ:licet nō adſit volūtas eiꝰ: alias bene dico requirendū eius conſenſum:maxime ſi eſt minor. vnde corrigitur iſtud inſtitu.de nup.in prin. Nūquid ergo pater eam dotare tenetur? Sic:argu. ff.de ritu nup.qui liberos.et ponitur hic vel pro et.

Filia nubere pōt ſine parentū voluntate.

g ¶ Parentum. Bene dicit, quandoq̄ꝫ enim inueniuntur mulieres contra ſua cōmoda laborare.C.de ſpon.ſi pater.hoc tamen ad honeſtatem referas.ex̄ de deſpon.impu.tue.

h ¶ Vidue.xx.q.ij.ca.j.τ.ij.contra.ſed ibi de minoribꝰ.xiiij.annis agitur : et hic de nubilibus.De hoc habetur xxxj.q.iij.in ſumma.

De tertia.¶ Caſus. Hic ponit.iij.qō.qua queriť an puella in mr̄imonio ↄ̄hendo debeat ſequi arbitriū patris ſui,an aui liberi. Et quidē aui:q̄ ſeruus non habet liberum arbitrium ad ea que liber homo facere pōt: ſed nec etiam aui,niſi de honeſtate.

Patrē.¶ Caſus. Ubi puella hꝫ patrē ſeruū,τ auum ingenuū:nō pr̄is,ſed aui arbitrium ſequať in nu-

mulier ſumiť diuerſimode.

a ¶ Mulier.i.impubes.alibi ſumiť pro virgine in euāgelio. Mulier,ecce filiꝰ tuus.ff.de verbo.ſigni.mulieris. ff.de lega.ij.ſeruꝰ. alibi pro corrupta. ff.de ↄ̄trahē.emp. alioq̄n.§.j. Et not.ꝙ h.dt ꝙ ſi impubes emittit votum vel ſacr̄m,τ eſt doli capax,pať nūq̄ꝫ pōt reuocare:quia cum poſſit ſe obligare diabolo, pōt et deo. ex̄ de delic. pue.puer;.et legit ſic hu.hoc ca.mulier.ſ.impubes nō doli capax.

Num. xxx.

b ¶ In domo.idē eſt ſi ex̄ domuꝫ:q̄ eſt emācipata : dū tñ minor ſit : ar.C. de nup.vidue.

c ¶ Obligauit.i.fecit ad modū obligantiū. Alij dicūt ꝙ ſiue doli ſit capax ſiue non:dū tñ ſit īfra annū.xiiij. in viro : vel.xij.in puella:ſemper pater reuocat iuramentū eius:vt hic τ.ẜ.xx.q.ij.puella. Alij tenent mediā viam.nam doli capax ante legitimam etatem obligatur in omni voto, niſi in voto monachationis.xx.q.j.illud. τ tamē licet obligeť, pater poteſt reuocare ex cōceſſione huius canonis:τ ita hoc intelligiť de doli capace τ vere obligato.De hac materia notaui.xx.q.j.in ſumma.

Iuramentū filij an poſſit a pr̄e reuocari. j.Corꝫ vij.d.

d ¶ Ope cōplebit. Ergo rea erit ſi nō cōpleuerit:et ita ↄ̄here pōt impubes:qđ ↄ̄cedo.ar.huiꝰ.c.ↄ̄.xx.q.j.c.j.

Vide qđ le.et no.xxx.qō.ij.in prīc.et ca.j.

e ¶ Statim.ẜ.xx.q.ij.ca.ij.ↄ̄tra. hu.ſoluit:q̄ ideo datur ibi maius ſpatiū,q̄ per tale iuramentū eximiť a patris poteſtate:hic autem loquitur de alio iuramēto ſiue voto : qđ licet adimpleat,adhuc tamen manet in patris poteſtate:τ ibi maius ſpatium datur q̄ꝫ hic. hic enim loquitur de voto abſtinentie. lex autem dicit ꝙ cum filius

ptiis, cum pater non habeat liberum arbitrium.
a Magis. Sponſa em̄ eſt ab illis petēda q̄ poteſtatē habēt ſup illā.xxx.q.v.c.j.ſʒ pater nō hʒ cū ipſe ſit in poteſtate alteri⁹: vt.ff.de adulte.ſic eueniet.
b Neptis. Si hec ꝯcepta eſt pr̄e in ſeruitute manēte nō eſt in ptāte aui: arg.inſti.qb⁹ mo.ius pa.po.ſol.§.vl. nā p patrē acq̄rit auo poteſtas in nepotib⁹. Sed ſi iſte liber erat qn̄ eas ſuſcepit, ſʒ poſtmodū fact⁹ eſt ſeru⁹, tunc filij remanēt in poteſtate aui ſui inſti.qb⁹ mo.ius pa.po.ſol.§.admonēdi. et in hoc caſu opʒ itelligi qđ hic dr̄. Uel dic ꝙ vbi au⁹ eſt liber ſiue nepos ſit in ei⁹ ptāte, ſiue nō reqri dʒ ei⁹ cōſenſ⁹ vbi pater ſeru⁹ eſt, ⁊ hoc de honeſtate: in ptāte autem aui materni null⁹ eſt. inſti.de pa.po.i fi, hic ergo de auo paterno dicit. Sʒ nūquid originarius filium hʒ in ptāte? Non, cū ipſe ſit in ptāte alteri⁹.C.de agri.⁊ cēſi.ne diutius.li.xj. et qui in ptāte alterius eſt, alium in ptāte hr̄e nō pōt.ff.de adulte.ſic eueniet.et ſic potes de originario hoc intelligere ſicut Gra.poſuit in themate. Uel intellige, de ſeruo.
c Arbitriū. ar. ꝙ nec ſeru⁹ ſuo arbitrio poſſit ducere vxorē. Qualiter em̄ in ſe liberū arbitrium habebit, ⁊ nō in ſua ſobole? ǵ ſicut p illud.ex̄ de ꝯiu.ſeruo.c.j.hodie liberū hʒ arbitriū ꝯtrahēdi matrimoniū, ita liberū hʒ filiā trahēdi. Qual'r em̄ in ſe habebit liberū arbitriū, ⁊ nō in ſua ſobole? ſʒ hic nō hʒ liberū arbitriū, qꝛ filia nō erat in poteſtate ei⁹, ſʒ liberi aui. Uel dic ꝙ nec ſeru⁹ hʒ liberū arbitriū ꝯtrahēdi ſine volūtate dn̄i: ſi tn̄ ꝯtraxerit, tenet: vt.xxix.q.ij.ca.fi.⁊.xxx.q.v.§.ſed obijcitur.

Puella nata patre ſeruo a auo libero cui⁹ ꝯſē ſuz reqrere dʒ.

Gen. xvj.

Gen. xxx. d.

Origia filium nō hʒ in ptāte.

Gen. xxv. a.

Dic cū ſu⁹ hʒ liberū arbitriū ꝯtrahendi mrimoniū: vt xxix.q.ij.ſi qs liber. ita liberum hʒ in filia maritā da: q̄r'r em̄ ⁊c. ſm h.

Quod autē. hec.q.diuidit in.vj.partes. In p̄ma querit vtrū teneat q̄s ppter ſterilitatē vxoris querere filios ex ancilla ſicut fecit Abrahā ⁊ Jacob: ⁊ dicēdū eſt ꝙ nō, qꝛ oia in figura ꝯtingebant illis. Scđa ibi: His ita. Tertia ibi: Origo. Quarta ibi: Sicut ſatius. Quinta ibi: Ecce qđ nullo. Sexta ibi: Quare autē. Jo.de fan.

Caſus. Hic ponit.iiij.q.q̄ querit an liceat alicui viuēte vxore q̄rere filios ex ancilla, ⁊ indiſtricte dicit ꝙ nō, vel ppter ſterilitatē vxoris, vel ex q̄cūqꝫ alia cauſa. Et qđ de Abrahā ⁊ de alijs dr̄, non obuiat: qꝛ excuſati ſunt authoritate ſpūſſcti.ex̄ de diuor.gaudem⁹.xxiiij.q.v.dixit. Probat ǵ G.in hoc ca. ſupficial'r ꝙ lʒ ꝯiugato ex ancilla p̄lē q̄rere exēplo Abrahe ⁊ Jacob, ⁊ ſupficial'r ſoluit in fine.

magis[a] electionē de ꝯiunctione neptis[b] q̄ʒ patris ei⁹ cui⁹ nullo modo liberū poteſt eſſe arbitriū[c], decernimus attendi.

Quia ergo electione aui huic iſta nupſiſſe pbat, hāc ꝯſtat legitime ſibi copulatam.

Queſtio.iiij.

Quod autem ex ancilla propter vxoris ſue ſterilitatem filios querere alicui liceat exemplo probatur Abrahe: qui ppter ſterilitatē vxoris ſue Sare ingreſſus eſt[d] ad Agar egyptiacam, vt ex ea filios acciperet. Item Jacob cum ex Rachele filios habere nō poſſet, ex ancilla ſua filios ſibi ſuſcitauit. nec ſolum propter ſterilitatē, verūetiam propter fecunditatem ceſſantem legitur intraſſe ad ancillam Lye[e], ⁊ ex ea genuiſſe filios[f]. Ex quibus omnibus colligitur ppter ſterilitatem vxoris ſue ex ancilla[g], ſiue ex qualibet alia licite filios queri: alioquin adulterij macula Abraham et Jacob notabunt. Sed ſicut poſt mortem Sare, Abrahā Cethurā[h] duxit vxorē, ne ſm Auguſt. chriſtiani putarent eſſe peccatum poſt mortem vxoris aliam ducere: ſic videtur viuēte† vxore ſua filios ex ancilla ſua ſuſcepiſſe: ne ab aliquibus hoc reputaretur in crimen.

Illud autē Aug. dicitur contra aduerſarium legum ⁊ prophetarum libro.ij.

Quomodo Abrahā excuſet a crimine fornicationis.

Iſte Abrahe etiam vſqꝫ ad decrepitam etatē ſenectutis fornicationis obiecit crimen: profecto qꝛ ⁊ poſt mortem Sare alteram duxit vbi etſi nullum intelligeretur rei abdite ſacramentum[i]: vel propter hoc ſoluʒ id facere debuit Abrahā, ne putarent heretici[k] aduerſus populum dei (quib⁹ etiam Tertullianus aſtipulator[l] aſſiſtit) poſt vxoris mortem crimē eſſe ducere vxorem. Sacramentum huius rei eſt, ꝙ ſicut per bonos mali ⁊ boni erāt in fide generandi: ſic ⁊ per malos boni et mali erāt ad fidem acceſſuri.

Unde Aug. ſuper Joan.

Sicut bonorum miniſterio boni ⁊ mali, ita miniſterio malorum boni ⁊ mali in fide generantur.

Recurrat nunc animus noſter ad Abraham,

d Ingreſſ⁹ eſt. hiſtoria. Legit in Gen. ꝙ dixit Sara ad Abrahā. Ecce cōcluſit me dn̄s ne pariam. ingredere ergo ad ancillam Agar: ſi forte ex illa ſuſcipiam filios. qđ et factū eſt. Et ſuſcepit ex ea Iſmahelem.
e Ad ancillam Lye.ſ.zelphā. hiſtoria. Legit ſil'r in Gene. ꝙ Lya ſentiēs ꝙ pareredeſiſſet, zelphā ancillā ſuā ſuppoſuit viro ſuo Jacob: qui genuit ex ea duos filios.ſ.gad ⁊ azer.
f Filios. iſmahelē ⁊ alios filios, ſcʒ dan ⁊ neptalim.
g Ex ancilla.ſ. Balam. hiſtoria. Legit in Gene. ꝙ rachel inuidēs ſorori fecūde, ait ad Jacob: Da mihi liberos, alioqn moriar. q̄ ait. Nunqđ ego ſum de⁹? ⁊ illa ſi nō de me, ſaltem de ancilla. ⁊ ſuppoſuit Balā ex q̄ genuit duos filios.ſ. Dan ⁊ Neptalim.
h Cethuram. q̄ fuit binomia, q̄ alio modo vocabatur Agar, matrem Iſmahelis. Ar. ꝯ, qꝛ eo tēpore q̄ ille fuit conceptus, non potuit eſſe legitimus, ergo ex poſtfacto non potuit legitimari: vt ex̄ q̄ filij ſint legi.tanta.⁊.ff.de ſta.ho. Paulus.

† Nō ē verū, ſʒ ſic ppōnit. Ita h.⁊ ar. Jo. de tur.

Iſte. Caſus. Tertullian⁹ heretic⁹ ſcđas nuptias accuſans dānabat Abrahā, qꝛ poſt mortē Sare cethurā duxit vxorē. vbi ⁊ ſi nullū ſacramētū intelligeret, tn̄ vir iuſt⁹ ideo hoc facere debuit, ne cēſeret hoc eſſe peccatū, Iſte.ſ. Tertullian⁹. Aſtipulator.i.adiutor.
i Sacramētū. qꝛ eſt a viro ſancto factū, ſanctū preſumit: vt.ix.q.ij.lugdunēſ.⁊.vij.q.i.omnis.
k Heretici.ſ. Tertullian⁹, q̄ ꝯdēnabat ſcđas nuptias q̄ nec legē nec pphetas recipiebat. ⁊ q̄ fuit ei⁹ hereſis, habes.xxiiij.q.iij.qđā.ver. Tertullianiſte.
l Aſtipulator.i.adiutor.xj.q.iij.anteceſſor.
Recurrat. Caſ⁹. In hoc ca. diſtinguit Aug.iiij. generationes carnales q̄ fuerūt in trib⁹ patriarchis: